Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

16. srpnja 2020.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EU) br. 650/2012 – Područje primjene – Pojam ‚nasljeđivanje s prekograničnim implikacijama' – Pojam ‚uobičajeno boravište umrlog' – Članak 3. stavak 2. – Pojam ‚sud' – Primjena pravila o sudskoj nadležnosti na javne bilježnike – Članak 3. stavak 1. točke (g) i (i) – Pojmovi ‚odluka' i ‚javna isprava' – Članci 5., 7. i 22. – Sporazum o izboru suda i izboru mjerodavnog prava za nasljeđivanje – Članak 83. stavci 2. i 4. – Prijelazne odredbe"

U predmetu C-80/19,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve), odlukom od 17. siječnja 2019., koju je Sud zaprimio 4. veljače 2019., u postupku koji je pokrenuo

E. E.

uz sudjelovanje:

Kauno miesto 4-ojo notaro biuro notarė Virginija Jarienė,

K.-D. E.,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: J.-C. Bonichot, predsjednik vijeća, M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader (izvjestiteljica) i N. Jääskinen, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajnik: C. Strömholm, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 16. siječnja 2020.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za litavsku vladu, V. Kazlauskaitė-Švenčionienė, V. Vasiliauskienė i K. Dieninis, u svojstvu agenata,

– za češku vladu, M. Smolek, J. Vláčil i A. Kasalická, u svojstvu agenata,

– za španjolsku vladu, S. Jiménez García, J. Rodríguez de la Rúa Puig i S. Centeno Huerta, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: litavski

– za mađarsku vladu, M. Z. Fehér i D. R. Gesztelyi, u svojstvu agenata,

– za austrijsku vladu, J. Schmoll i G. Hesse, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, M. Wilderspin i S. L. Kalėda, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 26. ožujka 2020.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3. stavka 1. točaka (g) i (i) i stavka 2. prvog podstavka, članaka 4., 5., 7., 22. i 59. kao i područja primjene Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (SL 2012., L 201, str. 107.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 10., str. 296. i ispravak SL 2019., L 243, str. 9.).

2 Zahtjev je upućen u okviru postupka koji je E. E. pokrenuo radi izdavanja potvrde o nasljeđivanju od strane javnog bilježnika sa sjedištem u Kaunasu (Litva) nakon smrti svoje majke u Njemačkoj.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 U skladu s uvodnim izjavama 1., 7., 20., 22. do 24., 29., 32., 37., 39., 59., 61. i 67. Uredbe br. 650/2012:

„1. Unija je postavila kao svoj cilj održavanje i razvoj Europske unije kao područja slobode, sigurnosti i pravde u kojem je osigurano slobodno kretanje osoba. Radi postupne uspostave takvog područja, Unija treba donijeti mjere koje se odnose na pravosudnu suradnju u građanskim stvarima s prekograničnim implikacijama, posebno kada su one potrebne za ispravno funkcioniranje unutarnjeg tržišta.

[…]

7. Pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta treba olakšati uklanjanjem prepreka slobodnom kretanju osoba koje se trenutačno susreću s poteškoćama u ostvarivanju svojih prava u kontekstu nasljeđivanja koje ima prekogranične implikacije. […]

[…]

20. Ova bi Uredba trebala poštovati različite sustave uređenja pitanja nasljeđivanja koji se primjenjuju u državama članicama. Za potrebe ove Uredbe pojmu ‚sud' bi stoga trebalo dati široko značenje kako bi obuhvatio ne samo sudove u pravom smislu riječi, koji vrše sudske funkcije, nego također i javne bilježnike ili registarske urede u nekim državama koji u određenim pitanjima nasljeđivanja vrše sudske funkcije poput sudova te javne bilježnike i pravne stručnjake koji u nekim državama vrše sudske funkcije kod nasljeđivanja na temelju prenesenih ovlasti od suda. Sve sudove kako su definirani ovom Uredbom trebalo bi obvezati pravilima o nadležnosti utvrđenima ovom Uredbom. Nasuprot tome, pojam ‚sud' ne bi trebao obuhvaćati nesudska tijela država članica koja su po nacionalnom pravu ovlaštena za pitanja nasljeđivanja, poput javnih bilježnika u većini država u kojima oni obično ne vrše sudske funkcije.

[…]

22. Akti koje izdaju javni bilježnici u nasljednim stvarima u državama članicama trebali bi biti u optjecaju po ovoj Uredbi. Kada javni bilježnici vrše sudske funkcije, njih obvezuju pravila o nadležnosti i odluke koje oni donose trebale bi biti u optjecaju u skladu s odredbama o priznavanju, izvršivosti i izvršavanju odluka. Kada javni bilježnici ne vrše sudske funkcije, nisu vezani pravilima o nadležnosti i javne isprave koje izdaju trebale bi biti u optjecaju u skladu s odredbama o javnim ispravama.

23. S obzirom na povećanu mobilnost građana te kako bi se osiguralo pravilno djelovanje pravosuđa u Uniji te osiguralo da postoji stvarna poveznica između nasljeđivanja i države članice u kojoj postoji nadležnost, ova bi Uredba trebala predvidjeti da bi opća poveznica za potrebe utvrđivanja i nadležnosti i mjerodavnog prava trebala biti uobičajeno boravište umrlog u vrijeme smrti. Radi utvrđivanja uobičajenog boravišta, tijelo koje se bavi nasljeđivanjem trebalo bi izvršiti ukupnu procjenu životnih okolnosti umrlog tijekom posljednjih godina njegovog života i u trenutku smrti, uzimajući u obzir sve relevantne činjenične elemente, posebno trajanje i stalnost prisutnosti umrlog u dotičnoj državi te uvjete i razloge za tu prisutnost. Tako utvrđeno uobičajeno boravište trebalo bi imati blisku i stabilnu vezu s dotičnom državom, uzimajući u obzir konkretne ciljeve ove Uredbe.

24. U određenim slučajevima, utvrđivanje uobičajenog boravišta umrlog moglo bi se pokazati složenim. Takav se slučaj može pojaviti posebno kada je umrli zbog profesionalnih ili ekonomskih razloga otišao živjeti u inozemstvo kako bi tamo radio, ponekad dugo vremena, ali je zadržao blisku i stabilnu vezu sa svojom državom podrijetla. U takvom slučaju, moglo bi se i dalje smatrati, ovisno o okolnostima slučaja, da je umrli imao svoje uobičajeno boravište u svojoj državi podrijetla u kojoj je bilo središte interesa njegove obitelji i njegov društveni život. Drugi složeni slučajevi mogu se pojaviti ako je umrli živio u nekoliko država naizmjence ili ako je putovao iz jedne države u drugu a da se nije stalno nastanio u bilo kojoj od njih. Ako je umrli bio državljanin jedne od tih država ili ako je imao svu svoju glavnu imovinu u jednoj od tih država, državljanstvo ili mjesto te imovine mogli bi biti poseban čimbenik u ukupnoj procjeni svih činjeničnih okolnosti.

[…]

29. Ako postupke o nasljeđivanju pokreće sud po službenoj dužnosti, kao što je slučaj u određenim državama članicama, taj bi sud trebao okončati postupak ako se stranke sporazume da će urediti nasljeđivanje mirnim putem izvan suda u državi članici izabranog prava. Ako postupke o nasljeđivanju ne pokreće sud po službenoj dužnosti, ova Uredba ne bi trebala spriječiti stranke da urede nasljeđivanje mirnim putem izvan suda, na primjer pred javnim bilježnikom, u državi članici njihovog izbora ako je to moguće po pravu te države članice. To bi trebao biti slučaj čak i ako pravo mjerodavno za nasljeđivanje nije pravo te države članice.

[…]

32. Kako bi se pojednostavnio položaj nasljednika i legatara koji imaju uobičajeno boravište u državi članici koja nije ona u kojoj se bavi ili će se baviti nasljeđivanjem, ova bi Uredba trebala omogućiti svakoj osobi koja po mjerodavnom pravu ima pravo na nasljedstvo davanje izjava o prihvatu ili odricanju od nasljedstva, legata ili nužnog dijela, ili u odnosu na ograničavanje odgovornosti za dugove iz nasljedstva, te davanje takvih izjava u obliku koji predviđa pravo države članice njegovog uobičajenog boravišta pred sudovima te države članice. To ne bi trebalo spriječiti davanje takvih izjava pred drugim tijelima u toj državi članici koja su nadležna za primanje takvih izjava po nacionalnom pravu. Osobe koje odaberu iskoristiti mogućnost davanja

izjava u državi članici svojeg uobičajenog boravišta trebale bi same obavijestiti sud ili tijelo koje se bavi ili će se baviti nasljeđivanjem o postojanju takvih izjava u roku koji je određen pravom mjerodavnim za nasljeđivanje.

[…]

37. Kako bi se građanima omogućilo uživanje, sa svom pravnom sigurnošću, koristi unutarnjeg tržišta, ova bi im Uredba trebala omogućiti saznanje unaprijed o tome koje će se pravo primijeniti na njihovo nasljeđivanje. Trebala bi se uvesti usklađena kolizijska pravila radi izbjegavanja proturječnih ishoda. Osnovno pravilo bi trebalo osigurati da nasljeđivanje uređuje predvidivo pravo koje je blisko povezano. Radi pravne sigurnosti i izbjegavanja fragmentacije nasljeđivanja, to bi pravo trebalo urediti nasljeđivanje u cijelosti, to jest, svu imovinu koja čini ostavinu, bez obzira na vrstu imovine i na to je li imovina smještena u drugoj državni članici ili u trećoj državi.

[…]

39. Izbor prava trebao bi se izvršiti izričito u izjavi u obliku raspolaganja imovinom zbog smrti ili treba slijediti iz odredaba takvog raspolaganja. Za izbor prava bi se moglo smatrati da slijedi iz raspolaganja imovinom zbog smrti ako je, na primjer, umrli u svojem raspolaganju uputio na određene odredbe prava države čiji je on državljanin ili ako je na drugi način spomenuo to pravo.

[…]

59. U svjetlu njezinog općeg cilja, a to je uzajamno priznavanje odluka donesenih u državi članici o nasljednim stvarima, bez obzira na to jesu li takve odluke donesene u parničnim ili izvanparničnim postupcima, ova bi Uredba trebala odrediti pravila o priznavanju, izvršivosti i izvršavanju odluka slična onima iz drugih Unijinih instrumenata u području pravosudne suradnje u građanskim stvarima.

[…]

61. Javne isprave trebale bi imati istu dokaznu snagu u drugoj državi članici kakvu imaju u državi članici podrijetla, ili najsličniji učinak. Prilikom utvrđivanja dokazne snage određene javne isprave u drugoj državi članici ili najsličnijeg učinka, trebalo bi uzeti u obzir prirodu i opseg dokazne snage javne isprave u državi članici podrijetla. Dokazna snaga koju bi određena javna isprava trebala imati u drugoj državi članici će stoga ovisiti o pravu države članice podrijetla.

[…]

67. Kako bi se nasljeđivanje s prekograničnim implikacijama unutar Unije riješilo brzo, skladno i učinkovito, nasljednici, legatari, izvršitelji oporuke ili upravitelji ostavinom trebali bi moći lako dokazati svoj status i/ili prava i ovlasti u drugoj državi članici, na primjer u državi članici u kojoj se nalazi imovina za nasljeđivanje. […]”

4 Članak 1. Uredbe br. 650/2012, naslovljen „Područje primjene”, u stavku 1. određuje:

„Ova Uredba primjenjuje se na nasljeđivanje zbog smrti. Ne primjenjuje [se] na porezne, carinske ili upravne stvari.”

5 Članak 3. stavak 1. točke (g) i (i) te stavak 2. navedene uredbe glasi:

„1. Za potrebe ove Uredbe:

[…]

(g) ‚odluka' znači svaka odluka o nasljednoj stvari koju je donio sud države članice, kako god se odluka zvala, uključujući odluku o utvrđivanju troškova ili izdataka službenika suda;

[…]

(i) ‚javna isprava' znači isprava o nasljednoj stvari koja je službeno sastavljena ili registrirana kao javna isprava u državi članici i čija se vjerodostojnost:
   i. odnosi na potpis i sadržaj javne isprave te
   ii. utvrdila od strane državnog tijela ili drugog tijela koje je u tu svrhu ovlastila država članica podrijetla.

2. Za potrebe ove Uredbe, pojam ‚sud' znači sva pravosudna tijela i sva ostala tijela i pravni stručnjaci s nadležnošću u nasljednim stvarima koji izvršavaju pravosudne funkcije ili postupaju u skladu s prenesenim ovlastima od strane pravosudnog tijela ili postupaju pod nadzorom pravosudnog tijela, uz uvjet da takva druga tijela i pravni stručnjaci jamče nepristranost i pravo svih stranaka na saslušanje i pod uvjetom da njihove odluke po pravu države članice u kojoj djeluju:

a) mogu biti predmet žalbe ili revizije od strane pravosudnog tijela, i

b) imaju sličnu valjanost i učinak kao i odluka pravosudnog tijela o istoj stvari.

Države članice će Komisiju obavijestiti o drugim tijelima i pravnim stručnjacima iz prvog podstavka u skladu s člankom 79."

6 Članak 4. Uredbe br. 650/2012, koji se nalazi u njezinu poglavlju II., naslovljen „Opća nadležnost", predviđa:

„Sudovi države članice u kojoj je umrli imao svoje uobičajeno boravište u trenutku smrti imaju nadležnost odlučivati o nasljeđivanju u cijelosti."

7 U skladu s člankom 5. te uredbe, naslovljenim „Sporazum o izboru suda":

„1. Ako je pravo koje je umrli izabrao za uređenje svojeg nasljeđivanja u skladu s člankom 22. pravo države članice, stranke na koje se to odnosi mogu se sporazumjeti da sud ili sudovi te države članice imaju isključivu nadležnost odlučivati o svim nasljednim stvarima.

2. Takav sporazum o izboru suda mora biti u pisanom obliku i datiraju ga i potpisuju stranke na koje se to odnosi. Svako priopćenje elektroničkim sredstvima koja osiguravaju trajni zapis sporazuma smatra se jednakovrijednim pisanom obliku."

8 Članak 7. navedene uredbe, naslovljen „Nadležnost u slučaju izbora prava", glasi:

„Sudovi države članice čije je pravo izabrao umrli u skladu s člankom 22. imaju nadležnost odlučivati o nasljeđivanju:

[…]

(b) ako su se stranke u postupku sporazumjele, u skladu s člankom 5., o prenošenju nadležnosti na sud ili sudove te države članice;

(c) ako su stranke u postupku izričito prihvatile nadležnost suda pred kojim je pokrenut postupak."

9 Članak 13. te uredbe određuje:

„Osim suda koji ima nadležnost odlučivati o nasljeđivanju prema ovoj Uredbi, sudovi države članice uobičajenog boravišta bilo koje osobe koja, po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje smije pred sudom dati izjavu o prihvatu ili odricanju od nasljedstva, legata ili nužnog dijela, ili izjavu kojom se želi ograničiti odgovornost dotične osobe za obveze iz nasljedstva, imaju nadležnost primati takve izjave ako se po pravu te države članice takve izjave smiju davati pred sudom."

10 U poglavlju III. Uredbe br. 650/2012, koje se odnosi na „Mjerodavno pravo", članak 21. te uredbe, naslovljen „Opće pravilo", propisuje:

„1. Osim ako je drukčije predviđeno ovom Uredbom, pravo mjerodavno za nasljeđivanje u cijelosti pravo je države u kojoj je umrli imao svoje uobičajeno boravište u trenutku smrti.

2. Ako je, kao izuzetak, jasno iz svih okolnosti slučaja da je u trenutku smrti umrli bio očigledno bliže povezan s državom koja nije država čije bi pravo bilo mjerodavno po stavku 1., pravo mjerodavno za nasljeđivanje je pravo te druge države."

11 Članak 22. te uredbe, naslovljen „Izbor prava", u stavcima 1. i 2. predviđa:

„1. Osoba može za pravo koje će urediti u cijelost njezino nasljeđivanje izabrati pravo države čiji je državljanin u trenutku izbora ili u trenutku smrti.

Osoba s više državljanstava može izabrati pravo bilo koje od tih država čijih je ona državljanin u trenutku izbora ili u trenutku smrti.

2. Izbor prava se vrši izričito u izjavi u obliku raspolaganja imovinom zbog smrti ili slijedi iz odredaba takvog raspolaganja."

12 U skladu s člankom 28. navedene uredbe:

„Izjava o prihvatu ili odricanju od nasljedstva, legata ili nužnog dijela ili izjava kojom se želi ograničiti odgovornost osobe koja daje izjavu, valjana je u pogledu oblika ako ispunjava zahtjeve:

[…]

(b) prava države u kojoj osoba koja daje izjavu ima svoje uobičajeno boravište."

13 U članku 59. Uredbe br. 650/2012 predviđa se:

„1. Javna isprava sastavljena u državi članici ima jednaku dokaznu snagu u drugoj državi članici kao što ima u državi članici podrijetla, ili najsličniji učinak, pod uvjetom da to nije očigledno protivno javnom poretku (*ordre public*) u dotičnoj državi članici.

Osoba koja želi koristiti javnu ispravu u drugoj državi članici može tražiti od tijela koje izdaje javnu ispravu u državi članici podrijetla ispunjavanje obrasca koji opisuje dokaznu snagu koju javna isprava ima u državi članici podrijetla uspostavljenog u skladu sa savjetodavnim postupkom navedenim u članku 81. stavku 2.

[…]"

14 Članak 60. stavak 1. te uredbe određuje:

„Javna isprava koja je izvršiva u državi članici podrijetla bit će proglašena izvršivom u drugoj državi članici na zahtjev bilo koje zainteresirane stranke u skladu s postupkom predviđenim člancima 45. do 58.”

15 Članak 64. navedene uredbe navodi:

„[Europska] potvrda [o nasljeđivanju] se izdaje u državi članici čiji sudovi imaju nadležnost po članku 4., članku 7., članku 10. ili članku 11. […] Tijelo izdavanja je:

(a) sud kako je definiran u članku 3. stavku 2.;

(b) drugo tijelo koje po nacionalnom pravu ima nadležnost baviti se nasljednim stvarima.”

16 U skladu s člankom 83. iste uredbe, pod naslovom „Prijelazne odredbe”:

„1. Ova se Uredba primjenjuje na nasljeđivanje osoba koje umru 17. kolovoza 2015. ili nakon toga.

2. Ako je umrli odabrao pravo mjerodavno za svoje nasljeđivanje prije 17. kolovoza 2015., taj izbor je valjan ako ispunjava uvjete utvrđene u poglavlju III. ili ako je valjan po pravilima međunarodnog privatnog prava koja su bila na snazi u trenutku izbora u državi u kojoj je umrli imao svoje uobičajeno boravište ili u bilo kojoj državi čiji je bio državljanin.

[…]

4. Ako je raspolaganje imovinom zbog smrti izvršeno prije 17. kolovoza 2015. u skladu s pravom koje je umrli mogao izabrati u skladu s ovom Uredbom, smatra se da je to pravo izabrano kao pravo mjerodavno za nasljeđivanje.”

Litavsko pravo

Građanski zakonik

17 Članak 5.4. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksasa (Građanski zakonik Republike Litve) glasi kako slijedi:

„1. Kao mjesto otvaranja nasljedstva smatra se posljednje mjesto prebivališta umrlog (članak 2. stavak 12. ovog zakonika).

2. U slučaju da ostavitelj nije imao prebivalište, smatra se da je mjesto otvaranja nasljedstva:

1) mjesto u kojem je ostavitelj boravio većinu vremena tijekom posljednjih šest mjeseci prije svoje smrti;

2) ako je ostavitelj boravio na više mjesta, mjesto otvaranja nasljedstva smatra se mjestom gospodarskih ili dominantnih osobnih interesa ostavitelja (mjesto gdje se nalazi njegova glavna imovina ili većina nje, ako se imovina nalazi na više mjesta; mjesto boravišta bračnog druga s kojim je ostavitelj bio u bračnom odnosu tijekom šest posljednjih mjeseci prije njegove smrti ili mjesto boravišta djeteta koje je živjelo s ostaviteljem).

3) Ako se mjesto boravišta ostavitelja ne može utvrditi u skladu s okolnostima navedenima u stavcima 1. i 2. ovog članka, mjesto otvaranja nasljedstva može se odrediti prema državljanstvu ostavitelja, njegovu upisničkom mjestu, mjestu registracije vozila koja mu pripadaju i drugim okolnostima.

4) U slučaju spora, mjesto otvaranja nasljedstva može utvrditi sud na zahtjev zainteresiranih stranaka, uzimajući u obzir sve okolnosti."

18 Člankom 5.66. navedenog zakonika predviđa se da zakonski ili oporučni nasljednici mogu pokrenuti postupak pred javnim bilježnikom u mjestu otvaranja nasljedstva radi ishođenja potvrde o nasljeđivanju (u daljnjem tekstu: potvrda o nasljeđivanju).

Zakonik o građanskom postupku

19 Članak 444. Civilinio proceso kodeksasa (Zakonik o građanskom postupku) određuje:

„1. Sud utvrđuje činjenice o kojima ovisi nastanak, izmjena ili prestanak osobnih ili vlasničkih prava osoba.

2. Sud ispituje predmete:

[…]

8) koji se odnose na prihvaćanje ostavine kao i utvrđivanje stvarnog mjesta otvaranja nasljedstva."

20 Na temelju članka 511. navedenog zakonika, akti javnog bilježnika ili odbijanje sastavljanja akta javnog bilježnika mogu se pobijati. Tužba se podnosi sudu mjesta u kojem dotični javni bilježnik obavlja djelatnost.

Zakon o javnom bilježništvu

21 Članak 1. Lietuvos Respublikos notariato įstatymasa (Zakon o javnom bilježništvu Republike Litve; u daljnjem tekstu: Zakon o javnom bilježništvu) predviđa:

„Javno bilježništvo obuhvaća sve javne bilježnike kojima je, u skladu s ovim zakonom, dodijeljeno pravo pravnog potvrđivanja nespornih subjektivnih prava i pravnih činjenica fizičkih i pravnih osoba ili drugih udruženja i njihovih organizacijskih oblika te osiguravanja zaštite legitimnih interesa tih osoba i države."

22 Na temelju članka 2. tog zakona, ministar pravosuđa imenuje i opoziva javne bilježnike.

23 U članku 12. navedenog zakona, naslovljenom „Neovisnost javnih bilježnika", navodi se da javni bilježnici obavljaju svoje dužnosti neovisno o utjecaju koji izvršavaju javne ustanove države ili uprave i da se moraju uskladiti samo sa zakonima.

24 Na temelju članka 26. istog zakona, javni bilježnici izdaju, među ostalim, potvrde o nasljeđivanju. Činjenice navedene u ispravama koje je ovjerio javni bilježnik utvrđene su te ih ne treba dokazivati dok god te isprave nisu proglašene nevaljanima u skladu sa postupcima utvrđenima zakonodavstvom.

25 U skladu s člankom 41. Zakona o javnom bilježništvu, osoba koja smatra da je javnobilježnički akt pogrešno donesen ili da je odbijanje izvršenja takvog akta nevaljano može podnijeti tužbu sudu.

Glavni postupak i prethodna pitanja

26 E. E. je litavski državljanin. Njegova majka, također litavska državljanka, sklopila je brak s osobom K.-D. E., njemačkim državljaninom, te je promijenila prebivalište kako bi zajedno s osobom E. E. živjela kod svojeg supruga u Njemačkoj. Ona je 4. srpnja 2013. pred javnim bilježnikom sa sjedištem u Garliavi (Litva) sastavila oporuku u kojoj je imenovala svojeg sina kao jedinog nasljednika.

27 Prilikom smrti majke osobe E. E., do koje je došlo u Njemačkoj, nekretnina, odnosno stan koji se nalazio u Kaunasu (Litva), bila je upisana kao vlasništvo umrle. E. E. se 17. srpnja 2017. obratio javnom bilježniku sa sjedištem u Kaunasu radi pokretanja ostavinskog postupka i donošenja potvrde o nasljeđivanju.

28 Taj je javni bilježnik 1. kolovoza 2017. odbio izdati navedenu potvrdu s obrazloženjem da je za uobičajeno boravište umrle, u smislu članka 4. Uredbe br. 650/2012, prema njegovu mišljenju, trebalo smatrati da se ono nalazilo u Njemačkoj.

29 E. E. je to odbijanje osporavao pred Kauno apylinkės teismasom (Općinski sud u Kaunasu, Litva). Odlukom od 29. siječnja 2018. taj je sud prihvatio tužiteljev zahtjev jer umrla nije prekinula svoje veze s Litvom.

30 Javni bilježnik pred kojim je E. E. pokrenuo postupak podnio je žalbu protiv te odluke pred Kauno apygardos teismasom (Okružni sud u Kaunasu, Litva). U okviru tog postupka E. E. je podnio zahtjev da se u spis uloži izjava osobe K.-D. E. u kojoj je ona potvrdila da nema zahtjeva u vezi s ostavinom umrle te da pristaje na nadležnost litavskih sudova s obzirom na to da u Njemačkoj nije pokrenut nikakav ostavinski postupak.

31 Odlukom od 26. travnja 2018. taj je sud poništio pobijanu odluku i odbio zahtjev osobe E. E., koja je podnijela žalbu u kasacijskom postupku pred Lietuvos Aukščiausiasis Teismasom (Vrhovni sud Litve).

32 U tom je kontekstu Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li situaciju kao što je ona u ovom slučaju, u kojoj litavska državljanka čije je uobičajeno boravište na dan njezine smrti možda bilo u drugoj državi članici, ali koja u svakom slučaju nikad nije prekinula veze s domovinom i koja je, *inter alia*, prije svoje smrti sastavila oporuku u Litvi i svu svoju imovinu ostavila nasljedniku, litavskom državljaninu, te je u trenutku otvaranja nasljedstva utvrđeno da cijela ostavina uključuje nepokretnu imovinu koja se nalazi samo u Litvi, pri čemu je državljanin te druge države članice koji je nadživio svoju bračnu družicu jasno izrazio svoju namjeru da se odrekne svih zahtjeva prema ostavini umrle, nije sudjelovao u sudskom postupku pokrenutom u Litvi te je prihvatio nadležnost litavskih sudova i primjenu litavskog prava, smatrati nasljeđivanjem s prekograničnim implikacijama u smislu Uredbe br. 650/2012 te na tu situaciju valja primijeniti tu uredbu?

2. Treba li litavskog javnog bilježnika koji otvori nasljedstvo, izda potvrdu o nasljeđivanju i provede druge potrebne radnje kako bi nasljednici ostvarili svoja prava smatrati ‚sudom' u smislu članka 3. stavka 2. Uredbe br. 650/2012, uzimajući u obzir činjenicu da, u svojim djelatnostima, javni bilježnici poštuju načela nepristranosti i neovisnosti, da njihove odluke obvezuju njih same ili pravosudna tijela te da njihove radnje mogu biti predmet sudskih postupaka?

3. Ako je odgovor na drugo pitanje [potvrdan], treba li potvrde o nasljeđivanju koje izdaju litavski javni bilježnici smatrati odlukama u smislu članka 3. stavka 1. točke (g) Uredbe br. 650/2012 i treba li stoga za njihovo izdavanje utvrditi nadležnost?

4. Ako je odgovor na drugo pitanje niječan, treba li odredbe [članaka 4. i] 59. Uredbe br. 650/2012 (zajedno ili zasebno, ali bez ograničavanja na te članke) tumačiti na način da su litavski javni bilježnici ovlašteni izdavati potvrde o nasljeđivanju pri čemu se ne moraju pridržavati općih pravila o nadležnosti […] te da se takve potvrde smatraju javnim ispravama koje imaju pravne posljedice u drugim državama članicama?

5. Treba li članak 4. Uredbe br. 650/2012 ili njezine druge odredbe tumačiti na način da se uobičajeno boravište umrlog može utvrditi samo u jednoj državi članici?

6. Treba li odredbe članaka 4., 5., 7. [i] 22. Uredbe br. 650/2012 (zajedno ili zasebno, ali bez ograničavanja na te članke) tumačiti i primijeniti na način da, u ovom slučaju, na temelju činjenica kako su navedene u prvom pitanju, valja zaključiti da su se dotične stranke složile da trebaju biti nadležni sudovi u Litvi i da treba primijeniti litavsko pravo?”

O prethodnim pitanjima

Prvo i peto pitanje

33 Svojim prvim i petim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li Uredbu br. 650/2012 tumačiti na način da je pojmom „nasljeđivanje s prekograničnim implikacijama” obuhvaćena situacija u kojoj je umrli državljanin države članice koji je imao boravište u drugoj državi članici na dan svoje smrti, ali nije prekinuo veze s prvom od tih država članica, i treba li u toj situaciji posljednje uobičajeno boravište umrlog biti, u smislu te uredbe, utvrđeno u samo jednoj državi članici.

34 Najprije valja istaknuti da je Uredba br. 650/2012 donesena na temelju članka 81. stavka 2. UFEU-a, koji se odnosi samo na građanske stvari koje imaju prekogranične implikacije.

35 U skladu s njezinim uvodnim izjavama 1. i 7., cilj je te uredbe osobito olakšati ispravno funkcioniranje unutarnjeg tržišta uklanjanjem prepreka slobodnom kretanju osoba koje se suočavaju s poteškoćama pri ostvarivanju svojih prava u kontekstu nasljeđivanja koje ima prekogranične implikacije. Njezin je cilj, u skladu s njezinom uvodnom izjavom 67., brzo, skladno i učinkovito urediti nasljeđivanje s takvim implikacijama.

36 Kako bi se utvrdilo ima li nasljeđivanje navedene implikacije i ulazi li stoga u područje primjene Uredbe br. 650/2012, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 34. svojeg mišljenja, potrebno je utvrditi, kao prvo, državu članicu uobičajenog boravišta umrlog u trenutku njegove smrti i, kao drugo, može li se to boravište odrediti u drugoj državi članici zbog toga što se drugi element koji se odnosi na nasljeđivanje nalazi u državi članici različitoj od one u kojoj je umrli imao posljednje uobičajeno boravište.

37 U tom pogledu valja istaknuti da, iako nijedna odredba Uredbe br. 650/2012 ne definira pojam „uobičajeno boravište umrlog u trenutku njegove smrti”, u njezinim uvodnim izjavama 23. i 24. iznesene su korisne smjernice u tom smislu.

38 U skladu s uvodnom izjavom 23. te uredbe, tijelo nadležno za nasljeđivanje mora odrediti uobičajeno boravište umrlog te u tu svrhu to tijelo mora uzeti u obzir kako činjenicu da uobičajeno boravište umrlog u trenutku smrti predstavlja opći faktor povezanosti tako i sve okolnosti njegova života tijekom godina koje su prethodile njegovoj smrti i u trenutku njegove smrti, uzimajući u obzir sve relevantne činjenične okolnosti, osobito trajanje i redovitost prisutnosti umrlog u dotičnoj državi kao i uvjete i razloge te prisutnosti. Tako utvrđeno uobičajeno boravište trebalo bi uputiti na blisku i stabilnu vezu između nasljedstva i dotične države.

39 U tom pogledu uvodna izjava 24. navedene uredbe navodi različite slučajeve u kojima se može pokazati složenim odrediti uobičajeno boravište. Tako bi, u skladu s posljednjom rečenicom te uvodne izjave, ako je umrli bio državljanin jedne od tih država ili ako je imao svu svoju glavnu imovinu u jednoj od tih država, državljanstvo ili mjesto te imovine mogli biti poseban čimbenik u ukupnoj procjeni svih činjeničnih okolnosti kada je umrli zbog profesionalnih ili ekonomskih razloga otišao živjeti u inozemstvo kako bi tamo radio, ponekad dugo vremena, ali je zadržao blisku i stabilnu vezu sa svojom državom podrijetla.

40 Iz toga proizlazi da tijelo nadležno za nasljeđivanje mora odrediti uobičajeno boravište umrlog ocjenom svih okolnosti slučaja u samo jednoj državi članici.

41 Naime, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 42. svojeg mišljenja i kao što to proizlazi iz sudske prakse Suda, tumačenje odredbi Uredbe br. 650/2012, prema kojem bi se uobičajeno boravište umrlog u trenutku smrti moglo odrediti u više država članica, dovelo bi do fragmentacije nasljeđivanja s obzirom na to da navedeno boravište predstavlja kriterij za primjenu općih pravila propisanih u člancima 4. i 21. te uredbe, prema kojima se nadležnost koja se primjenjuje na nasljeđivanje u cijelosti, kao i pravo koje se primjenjuje na temelju navedene uredbe, koje je mjerodavno za nasljeđivanje u cijelosti, utvrđuju prema tom boravištu. Stoga to tumačenje ne bi bilo u skladu s ciljevima te uredbe (vidjeti u tom smislu presudu od 12. listopada 2017., Kubicka, C-218/16, EU:C:2017:755, t. 57. i od 21. lipnja 2018., Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, t. 53. do 55.).

42 Osim toga, valja ocijeniti ima li nasljeđivanje prekogranični karakter zbog toga što se drugi element koji se na njega odnosi nalazi u državi različitoj od one posljednjeg uobičajenog boravišta umrlog.

43 U tom pogledu treba podsjetiti da je Sud zaključio da nasljeđivanje ima prekogranične implikacije kada obuhvaća imovinu koja se nalazi u više država članica i, posebno, u državi članici različitoj od one posljednjeg prebivališta umrlog (vidjeti u tom smislu presudu od 21. lipnja 2018., Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, t. 32.). Osim toga, Uredba br. 650/2012 netaksativno navodi druge okolnosti koje mogu uputiti na postojanje nasljedstva koje uključuje više država članica.

44 Kao što je to u biti naveo i nezavisni odvjetnik u točki 65. svojeg mišljenja, skup povezanih indicija, poput onih navedenih u uvodnim izjavama 23. i 24. Uredbe br. 650/2012 i na koje se osobito odnose točke 38. i 39. ove presude, može, uvjetovan provjerama koje mora provesti sud koji je uputio zahtjev, dovesti do zaključka da nasljedstvo poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, koje ima prekogranične implikacije, ulazi u područje primjene Uredbe br. 650/2012.

45 S obzirom na prethodna razmatranja, na prvo i peto pitanje valja odgovoriti da Uredbu br. 650/2012 treba tumačiti na način da pojam „nasljeđivanje s prekograničnim implikacijama” obuhvaća situaciju u kojoj je umrli, državljanin jedne države članice, imao boravište u drugoj državi članici na dan svoje smrti, ali nije prekinuo veze s prvom od tih država članica, u kojoj se nalazi imovina koja čini njegovu ostavinu, dok njegovi nasljednici imaju boravište u tim dvjema državama članicama. Tijelo koje odlučuje o nasljeđivanju mora utvrditi posljednje uobičajeno boravište umrlog u smislu te uredbe samo u jednoj od navedenih država članica.

Drugo pitanje

46 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3. stavak 2. Uredbe br. 650/2012 tumačiti na način da se litavski javni bilježnici mogu smatrati „sudovima” u smislu te uredbe.

47 U skladu s člankom 3. stavkom 2. prvim podstavkom Uredbe br. 650/2012, nepravosudno tijelo ili pravni stručnjak s nadležnošću u nasljednim stvarima obuhvaćeni su pojmom „sud” u smislu te odredbe ako izvršavaju pravosudne funkcije ili postupaju u skladu s prenesenim ovlastima od strane

pravosudnog tijela ili postupaju pod nadzorom pravosudnog tijela, uz uvjet da oni jamče nepristranost i pravo svih stranaka na saslušanje i pod uvjetom da njihove odluke po pravu države članice u kojoj djeluju mogu biti predmet žalbe ili revizije od strane pravosudnog tijela te da imaju sličnu valjanost i učinak kao i odluka pravosudnog tijela o istoj stvari.

48 Osim toga, iz uvodne izjave 20. Uredbe br. 650/2012 proizlazi da u okviru te uredbe pojmu „sud” treba dati široko značenje kako bi obuhvatio javne bilježnike kada u određenim pitanjima nasljeđivanja vrše sudske funkcije.

49 Osim toga, valja pojasniti da izostanak obavijesti države članice o tome da javni bilježnici izvršavaju sudske funkcije, predviđene u članku 3. stavku 2. drugom podstavku Uredbe br. 650/2012, nije odlučujući za kvalifikaciju tih javnih bilježnika kao „suda” (presuda od 23. svibnja 2019., WB, C-658/17, EU:C:2019:444, t. 64.).

50 Također valja podsjetiti da se u članku 3. stavku 2. Uredbe br. 650/2012 pojašnjava da pojam „sud” u smislu te uredbe ne uključuje samo pravosudna tijela nego i sva druga tijela i pravne stručnjake s nadležnošću u nasljednim stvarima koji izvršavaju pravosudne funkcije i koji ispunjavaju uvjete navedene u toj istoj odredbi (presuda od 23. svibnja 2019., WB, C-658/17, EU:C:2019:444, t. 40.).

51 U tom pogledu Sud je već istaknuo da tijelo izvršava pravosudne funkcije kada može biti nadležno u slučaju spora u nasljednim stvarima. Taj se kriterij primjenjuje bez obzira na to je li riječ o parničnom ili izvanparničnom postupku izdavanja potvrde o nasljeđivanju (vidjeti u tom smislu presudu od 23. svibnja 2019., WB, C-658/17, EU:C:2019:444, t. 56.).

52 Međutim, u ovom slučaju valja utvrditi da se, u skladu s člankom 1. Zakona o javnom bilježništvu, litavskim javnim bilježnicima dodjeljuje pravo na pravno potvrđivanje nespornih subjektivnih prava.

53 Čini se da iz toga proizlazi, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 81. svojeg mišljenja, da litavski javni bilježnik nije nadležan za odlučivanje o spornim pitanjima između stranaka i da nije ovlašten utvrđivati činjenice koje nisu jasne i očite niti odlučiti o spornim činjenicama.

54 Stoga valja smatrati da, pod uvjetom da to provjeri sud koji je uputio zahtjev, izdavanje nacionalne potvrde o nasljeđivanju od strane litavskih javnih bilježnika ne podrazumijeva izvršavanje pravosudnih funkcija.

55 S obzirom na to i s obzirom na tekst članka 3. stavka 2. Uredbe br. 650/2012, svojstvo „suda” u smislu te odredbe može proizlaziti i iz činjenice da su predmetnim tijelima i stručnjacima delegirane ovlasti ili da djeluju pod nadzorom pravosudnog tijela. Na sudu koji je uputio zahtjev je da provjeri je li to slučaj s litavskim javnim bilježnicima kada izdaju nacionalnu potvrdu o nasljeđivanju.

56 S obzirom na prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti da članak 3. stavak 2. Uredbe br. 650/2012 treba tumačiti na način da litavski javni bilježnici ne izvršavaju pravosudne funkcije prilikom izdavanja nacionalne potvrde o nasljeđivanju, pod uvjetom da to provjeri sud koji je uputio zahtjev. Međutim, na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi jesu li tim javnim bilježnicima delegirane ovlasti ili djeluju pod nadzorom pravosudnog tijela te se stoga mogu smatrati „sudovima” u smislu te iste odredbe.

Treće pitanje

57 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita može li se, u slučaju da smatra da se litavski javni bilježnici mogu smatrati „sudovima" u smislu Uredbe br. 650/2012, potvrda o nasljeđivanju koju izdaju smatrati „odlukom" u smislu članka 3. stavka 1. točke (g) Uredbe br. 650/2012 i mogu li ti javni bilježnici u svrhu njezina izdavanja primijeniti pravila o nadležnosti predviđena u poglavlju II. te uredbe.

58 U skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (g) Uredbe br. 650/2012, „odluka" znači svaka odluka o nasljednoj stvari koju je donio sud države članice, kako god se odluka zvala.

59 Iz te odredbe proizlazi da je jedini uvjet predviđen tom uredbom da bi se neki akt mogao kvalificirati kao „odluka" taj da ga donosi „sud" u smislu članka 3. stavka 2. navedene uredbe.

60 Stoga, u slučaju da sud koji je uputio zahtjev smatra da se litavski javni bilježnici mogu smatrati „sudovima" u smislu članka 3. stavka 2. Uredbe br. 650/2012, potvrda o nasljeđivanju koju je izdao jedan od tih javnih bilježnika može se smatrati „odlukom" u smislu članka 3. stavka 1. točke (g) te uredbe.

61 Što se tiče pravila o nadležnosti, Sud je presudio da se Uredbom br. 650/2012, osobito njezinim člankom 4., utvrđuje međunarodna nadležnost koja se tiče postupaka koji se odnose na mjere o nasljeđivanju u cijelosti, poput, među ostalim, izdavanja nacionalnih potvrda o nasljeđivanju, bez obzira na to je li riječ o parničnim ili izvanparničnim postupcima, kao što to proizlazi i iz uvodne izjave 59. te uredbe (vidjeti u tom smislu presudu od 21. lipnja 2018., Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, t. 44. i 45.).

62 Kao što to proizlazi iz uvodne izjave 22. Uredbe br. 650/2012, kada javni bilježnici vrše sudske funkcije ili su im delegirane ovlasti ili djeluju pod nadzorom pravosudnog tijela, njih obvezuju pravila o nadležnosti iz poglavlja II. te uredbe, a odluke koje oni donose trebale bi biti u optjecaju u skladu s odredbama o priznavanju, izvršivosti i izvršenju odluka iz poglavlja IV. te uredbe.

63 S obzirom na prethodna razmatranja, na treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 3. stavak 1. točku (g) Uredbe br. 650/2012 treba tumačiti na način da se, u slučaju da sud koji je uputio zahtjev smatra da se litavski javni bilježnici mogu kvalificirati kao „sudovi" u smislu te uredbe, potvrda o nasljeđivanju koju oni izdaju može smatrati „odlukom" u smislu te odredbe, tako da ti javni bilježnici u svrhu njezina donošenja mogu primijeniti pravila o nadležnosti predviđena u poglavlju II. navedene uredbe.

Četvrto pitanje

64 Svojim četvrtim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita treba li članke 4. i 59. Uredbe br. 650/2012 tumačiti na način da javni bilježnik države članice, koji se ne smatra „sudom" u smislu te uredbe može, bez primjene općih pravila o nadležnosti predviđenih navedenom uredbom, izdati potvrde o nasljeđivanju i treba li potonje smatrati „javnim ispravama" u smislu članka 3. stavka 1. točke (i) te iste uredbe, koje proizvode učinke u drugim državama članicama.

65 Konkretnije, prvim dijelom tog četvrtog pitanja sud koji je uputio zahtjev pita jesu li, u svrhu osiguranja jedinstva nasljeđivanja, u slučaju da litavski javni bilježnici ne bi bili kvalificirani kao „sudovi" u smislu Uredbe br. 650/2012, oni vezani pravilima o nadležnosti predviđenima u poglavlju II. Uredbe br. 650/2012, naslovljenom „Nadležnost", i trebaju li prije izdavanja nacionalne potvrde o nasljeđivanju odrediti koji su sudovi, ovisno o slučaju, nadležni na temelju navedenih odredbi.

66 U tom pogledu iz jasnog teksta uvodne izjave 22. Uredbe br. 650/2012 proizlazi da javni bilježnici nisu vezani pravilima o sudskoj nadležnosti kada ne izvršavaju sudske funkcije.

67 Osim toga, kao što je Sud već presudio, članak 4. te uredbe određuje međunarodnu nadležnost sudova država članica glede postupaka u vezi s mjerama koje se odnose na nasljeđivanje u cijelosti (presuda od 21. lipnja 2018., Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, t. 44.). Suprotno tomu, tijela koja nisu pravosudna nisu obuhvaćena odredbama poglavlja II. Uredbe br. 650/2012 koje se odnose na pravila o nadležnosti.

68 Stoga valja istaknuti da, ako bi sud koji je uputio zahtjev smatrao da se litavski javni bilježnici ne mogu kvalificirati kao „sudovi" u smislu članka 3. stavka 2. Uredbe br. 650/2012, ti javni bilježnici ne bi bili podvrgnuti pravilima o sudskoj nadležnosti predviđenima Uredbom br. 650/2012 niti bi smjeli odrediti koji bi sudovi, ovisno o slučaju, bili nadležni odlučivati na temelju odredaba poglavlja II. te iste uredbe.

69 Osim toga, načelo jedinstva nasljeđivanja nije apsolutno, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 79. svojeg mišljenja. Uredba br. 650/2012 odnosi se na situaciju u kojoj tijela više država članica sudjeluju u istom nasljeđivanju. Iz članka 13. te uredbe proizlazi da ona priznaje da, ako nasljednici ili legatari uobičajeno borave u državi članici različitoj od one u kojoj se nasljedstvo rješava ili će se riješiti, tijela države članice u kojoj imaju uobičajeno boravište mogu primiti izjave o nasljeđivanju. To odgovara cilju navedene uredbe koji je usmjeren na pojednostavnjenje položaja nasljednika i legatara, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 32. iste uredbe.

70 To se tumačenje ne dovodi u pitanje člankom 64. Uredbe br. 650/2012 o izdavanju europske potvrde o nasljeđivanju, čiji je cilj pojasniti da se pravila o nadležnosti sadržana u člancima 4., 7., 10. i 11. iste uredbe primjenjuju ne samo na sudove u smislu članka 3. stavka 2. navedene uredbe nego i na druga tijela koja su na temelju nacionalnog prava nadležna za uređenje nasljeđivanja. Naime, na europsku potvrdu o nasljeđivanju, ustanovljenu Uredbom br. 650/2012, primjenjuje se autonomni pravni sustav uspostavljen odredbama poglavlja VI. te uredbe (presuda od 21. lipnja 2018., Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, t. 46.).

71 Sud koji je uputio zahtjev se, osim toga, drugim dijelom četvrtog pitanja pita o kvalifikaciji nacionalne potvrde o nasljeđivanju kao „javne isprave" u smislu članka 3. stavka 1. točke (i) Uredbe br. 650/2012 kao i o njezinim učincima.

72 U skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (i) Uredbe br. 650/2012, pojam „javna isprava" definira se kao isprava o nasljednoj stvari koja je službeno sastavljena ili registrirana kao javna isprava u nekoj državi članici i čija se vjerodostojnost, s jedne strane, odnosi na potpis i sadržaj javne isprave i, s druge strane, na to da ju je utvrdilo državno tijelo ili drugo tijelo koje je za to ovlastila država članica podrijetla.

73 Osim toga, iz uvodne izjave 62. te uredbe proizlazi da je potrebno autonomno tumačenje pojma „vjerodostojnost", koje ispunjava niz elemenata, poput izvornosti isprave, formalnih zahtjeva u pogledu isprave, ovlasti tijela koje je sastavlja i postupka njezina sastavljanja. Vjerodostojnost bi također morala obuhvatiti činjenične elemente koje je u autentičnoj ispravi zabilježilo dotično tijelo, poput činjenice da su se navedene stranke pojavile pred tim tijelom navedenog datuma i da su dale navedene izjave.

74 Sud koji je uputio zahtjev treba utvrditi jesu li svi ti uvjeti ispunjeni. Međutim, iako je taj sud jedini nadležan za ocjenu činjenica u glavnom postupku i za tumačenje nacionalnog zakonodavstva, u okviru zahtjeva za prethodnu odluku, Sud, koji nacionalnom sudu treba dati korisne odgovore, ovlašten je dati upute na temelju spisa kojim raspolaže.

75 U ovom slučaju, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 87. svojeg mišljenja, potvrda o nasljeđivanju javna je isprava u skladu s nacionalnim pravom i, kao što to proizlazi iz članka 26. Zakona o javnom bilježništvu, javni bilježnici ovlašteni su izdati potvrde o nasljeđivanju koje sadržavaju elemente za koje se smatra da su dokazani.

76 Stoga, podložno provjerama koje mora izvršiti sud koji je uputio zahtjev, čini se da nacionalna potvrda o nasljeđivanju, poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, ispunjava uvjete predviđene člankom 3. stavkom 1. točkom (i) Uredbe br. 650/2012.

77 U slučaju da sud koji je uputio zahtjev smatra da je ta potvrda javna isprava u smislu navedene odredbe, valja istaknuti, što se tiče njezinih učinaka, kao prvo, da iz članka 59. stavka 1. prvog podstavka Uredbe br. 650/2012 proizlazi da javne isprave donesene u jednoj državi članici imaju jednaku dokaznu snagu u drugoj državi članici kao u državi članici podrijetla ili u njoj proizvode najsličnije učinke. U tom je pogledu u uvodnoj izjavi 61. te uredbe pojašnjeno da bi prilikom utvrđivanja dokazne snage određene javne isprave u drugoj državi članici ili najsličnijih učinaka trebalo uzeti u obzir prirodu i opseg dokazne snage javne isprave u državi članici podrijetla. Dokazna snaga koju bi određena javna isprava trebala imati u drugoj državi članici će stoga ovisiti o pravu države članice podrijetla.

78 Osim toga, u skladu s člankom 59. stavkom 1. drugim podstavkom Uredbe br. 650/2012, kako bi se javna isprava koristila u drugoj državi članici, moguće je od tijela koje je izdalo ispravu u državi članici podrijetla zatražiti da ispuni obrazac koji odgovara onomu iz Priloga 2. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 1329/2014 od 9. prosinca 2014. o uspostavi obrazaca iz Uredbe (EU) br. 650/2012 (SL 2014., L 359, str. 30., ispravci SL 2015., L 142, str. 34. i SL 2016., L 9, str. 14.).

79 Kao drugo, na temelju članka 60. stavka 1. Uredbe br. 650/2012, javna isprava koja je izvršiva u državi članici podrijetla bit će proglašena izvršivom u drugoj državi članici, u skladu s postupkom predviđenim u člancima 45. do 58. navedene uredbe.

80 S obzirom na prethodna razmatranja, na četvrto prethodno pitanje valja odgovoriti da članke 4. i 59. Uredbe br. 650/2012 treba tumačiti na način da javni bilježnik države članice koji nije kvalificiran kao „sud” u smislu te uredbe može, bez primjene općih pravila o nadležnosti predviđenih navedenom uredbom, izdati nacionalne potvrde o nasljeđivanju. Ako sud koji je uputio zahtjev smatra da te potvrde ispunjavaju uvjete predviđene u članku 3. stavku 1. točki (i) iste uredbe te se stoga mogu smatrati „javnim ispravama” u smislu te iste odredbe, one u drugim državama članicama proizvode učinke koje članak 59. stavak 1. i članak 60. stavak 1. Uredbe br. 650/2012 daju javnim ispravama.

Šesto pitanje

81 Svojim šestim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članke 4., 5., 7. i 22. Uredbe br. 650/2012 tumačiti na način da volja ostavitelja kao i sporazum između njegovih nasljednika mogu dovesti do određivanja suda nadležnog u nasljednim stvarima i primjene nasljednog prava države članice koji su različiti od onih koji bi proizlazili iz primjene kriterija utvrđenih tom uredbom.

82 Kad je riječ o određivanju suda nadležnog za nasljedne stvari, valja istaknuti da članak 4. Uredbe br. 650/2012 uspostavlja opće pravilo prema kojem su za odlučivanje o nasljeđivanju u cijelosti nadležni sudovi države članice u kojoj je umrli imao svoje uobičajeno boravište u trenutku smrti, dok članak 5. stavak 1. te uredbe sadržava odredbe kojima se odstupa od tog općeg pravila i dopušta strankama u ostavinskom postupku mogućnost da se dogovore da su nadležni sudovi države članice koja je različita od one koja bi proizlazila iz primjene kriterija utvrđenih uredbom.

83 U skladu s člankom 5. stavkom 1. Uredbe br. 650/2012, stranke u postupku mogu se dogovoriti da sudovi države članice čije je pravo umrli odabrao kako bi uredio svoje nasljeđivanje, na temelju članka 22. iste uredbe, imaju isključivu nadležnost za odlučivanje o svakom pitanju koje se odnosi na nasljeđivanje.

84 Članak 5. stavak 2. i članak 7. Uredbe br. 650/2012 preciziraju formalne uvjete koje treba ispuniti kako bi sporazum o izboru suda bio valjan. Konkretno, iz članka 5. stavka 2. i članka 7. točke (b) te uredbe proizlazi da taj sporazum mora biti sklopljen u pisanom obliku, datiran i potpisan od strane stranaka u postupku, ili stranke moraju izričito prihvatiti nadležnost suda pred kojim je pokrenut postupak, kao što je predviđeno člankom 7. točkom (c) navedene uredbe.

85 U ovom slučaju, iako iz spisa kojim Sud raspolaže ne proizlazi da su stranke ostavinskog postupka sklopile sporazum u skladu s gore navedenim uvjetima kako bi litavskim sudovima dodijelile isključivu nadležnost, sud koji je uputio zahtjev navodi da je nadživjeli bračni drug umrle, koji je njemački državljanin i koji je s njom živio u Njemačkoj u trenutku njezine smrti, izjavio da pristaje na takvu nadležnost.

86 Kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 121. svojeg mišljenja, na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi ima li takva izjava u glavnom postupku učinak dodjele nadležnosti u smislu članka 7. točke (c) Uredbe br. 650/2012.

87 Nadalje, valja podsjetiti da se, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 29. Uredbe br. 650/2012, potonja ne smije tumačiti na način da sprečava stranke da urede nasljeđivanje mirnim putem, izvan svakog spora, u državi članici po svojem izboru ako pravo te države članice to dopušta, čak i ako pravo koje se primjenjuje na nasljeđivanje nije pravo te potonje države.

88 Kad je riječ o pitanju mogu li volja ostavitelja i sporazum između njegovih nasljednika dovesti do primjene nasljednog prava države članice koja je različita od one koja bi proizlazila iz primjene kriterija utvrđenih Uredbom br. 650/2012, treba istaknuti da na temelju njezina članka 22. stavka 1. prvog podstavka, naslovljenog „Izbor prava”, osoba može za pravo koje će urediti njezino nasljeđivanje u cijelosti izabrati pravo države čiji je državljanin u trenutku tog izbora ili u trenutku smrti. Osim toga, stavak 2. tog članka 22. precizira da se taj izbor prava vrši izričito u izjavi u obliku raspolaganja imovinom za slučaj smrti ili slijedi iz odredaba takvog raspolaganja.

89 Kao što je to Komisija istaknula u svojim pisanim očitovanjima, članak 22. stavak 2. Uredbe br. 650/2012 treba tumačiti s obzirom na uvodnu izjavu 39. te uredbe, prema kojoj izbor prava može slijediti iz raspolaganja imovinom za slučaj smrti, osobito ako je umrli u svojem raspolaganju uputio na određene odredbe prava države čiji je on državljanin.

90 U ovom slučaju, s obzirom na to da je litavsko pravo pravo države članice čije je državljanstvo umrla imala u trenutku smrti, to se pravo moglo valjano odabrati na temelju članka 22. stavka 1. Uredbe br. 650/2012. U tom je pogledu na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri proizlazi li takav izbor iz sadržaja oporuke o kojoj je riječ u glavnom postupku, u skladu s člankom 22. stavkom 2. te uredbe.

91 Osim toga, iz spisa kojim Sud raspolaže proizlazi da je navedena oporuka sastavljena u Litvi 4. srpnja 2013. prije stupanja na snagu Uredbe br. 650/2012 i da je do smrti dotične osobe došlo nakon 17. kolovoza 2015., odnosno nakon datuma početka primjene pravila predviđenih tom uredbom. Dakle, prijelazne odredbe iz članka 83. Uredbe br. 650/2012 također mogu biti relevantne, u skladu sa stavkom 1. tog članka.

92 Članak 83. stavak 2. navedene uredbe odnosi se na slučajeve u kojima je umrli prije 17. kolovoza 2015. izabrao pravo koje se primjenjuje na njegovo nasljeđivanje. Kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 102. svojeg mišljenja, cilj je te odredbe očuvati volju oporučitelja, a da bi taj izbor bio valjan, on mora ispunjavati uvjete utvrđene navedenom odredbom. Nasuprot tomu, stavak 4. tog članka uređuje slučajeve u kojima raspolaganje imovinom za slučaj smrti ne sadržava takav izbor.

93 Konkretnije, u skladu s navedenim stavkom 4., ako je raspolaganje imovinom za slučaj smrti izvršeno prije 17. kolovoza 2015. u skladu s pravom koje je umrli mogao izabrati u skladu s ovom uredbom, smatra se da je to pravo izabrano kao pravo mjerodavno za nasljeđivanje.

94 Ta je odredba primjenjiva u ovom slučaju s obzirom na to da je, s jedne strane, oporuka o kojoj je riječ u glavnom postupku bila sastavljena prije 17. kolovoza 2015. i, s druge strane, da se litavsko pravo moglo odabrati u skladu s člankom 22. stavkom 1. prvim podstavkom Uredbe br. 650/2012, s obzirom na to da je umrla imala litavsko državljanstvo u trenutku sastavljanja te oporuke. Slijedom toga, smatra se da je to pravo, u skladu s kojim je navedena oporuka sastavljena, odabrano kao mjerodavno pravo za nasljeđivanje o kojem je riječ u glavnom postupku.

95 U tom pogledu valja naposljetku podsjetiti da su, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 27. te uredbe, njezine odredbe osmišljene kako bi se osiguralo da tijelo koje se bavi nasljeđivanjem u većini slučajeva primjenjuje svoje nacionalno pravo.

96 S obzirom na prethodna razmatranja, na šesto pitanje valja odgovoriti da članke 4., 5., 7. i 22. kao i članak 83. stavke 2. i 4. Uredbe br. 650/2012 treba tumačiti na način da volja ostavitelja kao i sporazum između njegovih nasljednika mogu dovesti do određivanja suda nadležnog u nasljednim stvarima i primjene nasljednog prava države članice koji su različiti od onih koji bi proizlazili iz primjene kriterija utvrđenih tom uredbom.

Troškovi

97 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

1. **Uredbu (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju treba tumačiti na način da pojam „nasljeđivanje s prekograničnim implikacijama” obuhvaća situaciju u kojoj je umrli, državljanin jedne države članice, imao boravište u drugoj državi članici na dan svoje smrti, ali nije prekinuo veze s prvom od tih država članica u kojoj se nalazi imovina koja čini njegovu ostavinu, dok njegovi nasljednici imaju boravište u tim dvjema državama članicama. Tijelo koje odlučuje o nasljeđivanju mora utvrditi posljednje uobičajeno boravište umrlog u smislu te uredbe samo u jednoj od navedenih država članica.**

2. **Članak 3. stavak 2. Uredbe br. 650/2012 treba tumačiti na način da litavski javni bilježnici ne izvršavaju pravosudne funkcije prilikom izdavanja nacionalne potvrde o nasljeđivanju, pod uvjetom da to provjeri sud koji je uputio zahtjev. Međutim, na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi jesu li tim javnim bilježnicima delegirane ovlasti ili djeluju pod nadzorom pravosudnog tijela te se stoga mogu smatrati „sudovima” u smislu te iste odredbe.**

3. **Članak 3. stavak 1. točku (g) Uredbe br. 650/2012 treba tumačiti na način da se, u slučaju da sud koji je uputio zahtjev smatra da se litavski javni bilježnici mogu kvalificirati kao „sudovi” u smislu te uredbe, potvrda o nasljeđivanju koju oni izdaju može smatrati „odlukom” u smislu te odredbe, tako da ti javni bilježnici u svrhu njezina donošenja mogu primijeniti pravila o nadležnosti predviđena u poglavlju II. navedene uredbe.**

4. **Članke 4. i 59. Uredbe br. 650/2012 treba tumačiti na način da javni bilježnik jedne države članice, koji nije kvalificiran kao „sud” u smislu te uredbe može, bez primjene općih pravila o nadležnosti predviđenih navedenom uredbom, izdati nacionalne potvrde o nasljeđivanju. Ako sud koji je uputio zahtjev smatra da te potvrde ispunjavaju uvjete predviđene u**

članku 3. stavku 1. točki (i) iste uredbe te se stoga mogu smatrati „javnim ispravama” u smislu te iste odredbe, one u drugim državama članicama proizvode učinke koje članak 59. stavak 1. i članak 60. stavak 1. Uredbe br. 650/2012 daju javnim ispravama.

5. **Članke 4., 5., 7. i 22. kao i članak 83. stavke 2. i 4. Uredbe br. 650/2012 treba tumačiti na način da volja ostavitelja kao i sporazum između njegovih nasljednika mogu dovesti do određivanja suda nadležnog u nasljednim stvarima i primjene nasljednog prava države članice koji su različiti od onih koji bi proizlazili iz primjene kriterija utvrđenih tom uredbom.**

Potpisi